

ARBETSMILJÖ

FONDENS

SAMMANFATTNINGAR

1111

Organisationsinitierad arbetslivsforskning

OA-projektet

För innehållet i sammanfattningen svarar Sten Gartvall, Göteborgs och Bohus Läns TCO-distrikt, Box 2209, 403 14 Göteborg, tel 031-17 48 25, och Dick Gustafsson, Metallindustriarbetareförbundet avd. 41, Box 7114, 402 32 Göteborg, tel 031-17 80 60.

Pnr 83-0920 Arbetsorganisation med inriktning på produktionsteknik/tekniska förändringar (63) November 1987

Bakgrund

LO- och TCO-distrikten i Göteborg har haft ett långvarigt engagemang när det gäller FoU-frågor. Under slutet 70- och början av 80-talet försökte man på olika sätt utnyttja universitet och högskola för att få till stånd en balanserad regional utveckling och för att undanröja problem i arbetslivet.

Under 1982 genomfördes en mer systematisk kartläggning inom distriktens medlemsorganisationer. Närmare 200 fackliga företrädare intervjuades om deras intresse och kunskap när det gällde FoU-frågor. Dessutom undersöktes vilka problemområden som var mest prioriterade inom organisationerna.

Erfarenheterna som drogs av ovanstående arbete handlar bl a om

- att vid en dialog med ledning och anställ-

da i termer av FoU framkommer en rad frågeställningar som ställer krav på ny kunskap,

- att det finns stora svårigheter att få till stånd forsknings- och utvecklingsprojekt utifrån de frågeställningar som anses vara mest väsentliga ute på arbetsplatserna – snarare än utifrån ett akademiskt perspektiv,
- att svårigheter ofta uppstår i pågående forskningsprojekt, då deras uppläggning inte medger att berörda anställda ute på arbetsplatserna på ett meningsfullt sätt kan följa och delta i arbetet,
- att tidigare forskningsresultat inte tränger ut till arbetsgivare och arbetstagarer så att de kan omsättas i praktisk handling.

OA-projektet

Under 1984–86 bedrevs en försöksverksamhet i Göteborgsregionen – OA-projektet – med syfte att vidga kontaktytorna mellan arbetsliv och universitet/högskola.

Innehållet i försöksverksamheten skulle utgöras av *de behov av forskning, utredning och information som uttrycktes av ledning och anställda* på olika arbetsplatser. Göteborgsregionens näringslivsstruktur – med stark inriktning på verkstadsindustri – innebar dock att det skulle ske en prioritering av insatser inom tillverkningsindustrin.

Konkret har modellen inneburit att *fackliga kontakt-/forskningssekreterare har knutits till TCO- och LO-distrikten*.

Deras arbetsuppgifter för försöksperioden var

- att medverka till *initiering av forskningsprojekt* genom förberedande diskussioner på arbetsplatser med anställda och ledning – samt att därefter förmedla forskarkontakter,
- att *följa och medverka i olika forskningsprojekt*, dels i syfte att öka projektens förankring i de problemställningar, tankesätt och kunskapsbehov som dominerar i det praktiska livet, dels för att få underlag för att kontinuerligt sprida information om pågående forskning till en bredare krets,
- att föra ut *information om forskningsresultat* till arbetsplatser för en dialog mellan ledning och anställda om hur resultaten skulle kunna omsättas i praktiken.

En styrgrupp tillsattes för att leda försöksverksamheten. Den var sammansatt av företrädare för arbetsmarknadens parter och för universitet/högskola.

Den under 1982 genomförda kartläggningen var utgångspunkt för vilka problemställningar som skulle bearbetas. Vid arbetsplatsbesök diskuterades de problem som angivits och om möjligheten att undanröja dessa med hjälp av forskare.

Nästa steg i arbetet innebar att problemställningar och projektuppläggning successivt preciserats i en dialog med anställda och ledning.

Först när parterna lokalt diskuterat sig samman har kontakt förmedlats med forskare, detta för att garantera att det är de

anställdas problem som stått i fokus, och att det inte skulle bli projekt som hade sin utgångspunkt i ett rent akademiskt/vetenskapligt perspektiv.

Successivt har en rad nya frågeställningar tillkommit. Detta har skett dels genom diskussioner med anställda under de arbetsplatsbesök som genomförts, dels genom diskussioner i distriktens olika arbetsgrupper och på konferenser/seminarier som distrikten har anordnat.

Försöksverksamheten har bl a resulterat i ett antal forsknings-/utvecklingsprojekt och ännu fler har diskuterats. Bl a följande områden har behandlats:

- Utvecklingsprojekt vid D 3, SKF NOR-DEN.
- Demokrati och effektivitet i lokalt fackligt arbete.
- Förändrade kvalifikationskrav inom den petrokemiska industrin.
- Bilverkstadsprojektet.
- Kvinnor i mansdominerade arbeten.
- Ny teknik och arbetslivets villkor.
- Fusionsprojektet – ny teknik och arbetsorganisation.
- Fallstudier av arbete med lokala utvecklingsavtal.
- Sjömän och sjöfart.
- Fritidspedagog – en yrkesroll i förändring.
- Småföretag i Västsverige – en aktionsinriktad studie av ledning, organisation och medbestämmande samt kunskapsbehov.
- Våldsrisker i arbetslivet.
- Musikers psykosociala situation.
- Företagsdemokrati och företagskultur.
- Ledning och organisation av ingenjörs-tekniskt arbete.
- Trötthet och olycksfallsrisker.
- Universitets-/forskningscirklar.

Erfarenheter av försöksverksamheten

Kontaktsekreterarna på både TCO- och LO-distrikten är överens om att det är önskvärt med en fortsättning av den verksamhet som hittills har gått under namnet OA-projektet. Utvärderingen visar att samtliga berörda bedömer verksamheten som positiv. Verksamheten har lett till vär-

defulla resultat, och en positiv utveckling har skett, bl a tack vare en av de grundläggande tankarna bakom projektets uppbyggnad, nämligen anlita av forsknings-/kontaktsekreterare med en erfarenhetsgrund från arbetslivet och de fackliga organisationernas sätt att fungera.

Genom att resurser knutits till TCO- och LO-distrikten har en naturlig koppling åstadkommit till de fackliga organisationerna, och därigenom har det gått att utnyttja ett befintligt kontakt- och informationsnät för att fånga upp problem och föra ut forskningsresultat.

Engagemang på arbetsplatserna

Det finns ett stort engagemang ute på arbetsplatserna för att diskutera olika typer av problem eller hot. Under den tid som försöksverksamheten pågått har intresset för och kunskapen om FoU-frågor ökat avsevärt på en rad arbetsplatser där diskussioner förts.

Det krävs dock ganska långvariga diskussioner för att få de olika intressenterna att prata sig samman och för att avgränsa problemställningarna.

Ofta visar det sig att det är en kunskapsöversikt eller en utredning som efterfrågas till en början.

Först i ett andra steg är kanske frågeställningen mogen för en mer FoU-inriktad ansats.

Att direkt börja diskutera i termer av FoU innebär ofta att de berörda överger sitt eget perspektiv och istället utgår ifrån föreställningen att det är forskarens/forskningsens behov som skall tillfredsställas.

De resurser som ställts till förfogande under försöksperioden har gjort att det gått att bibehålla "praktikernas" perspektiv. Behov av ny kunskap har framkommit – ett behov som knappast skulle ha blivit synligt i en verksamhet som bedrevs utifrån ett rent akademiskt perspektiv.

I utvärderingen konstateras också att ingen av de aktiviteter som startat skulle ha kommit igång om inte dessa extra resurser funnits.

Ett långsiktigt arbete

Att få ökad samverkan mellan arbetsliv och universitet/högskola är ett långsiktigt arbe-

te.

En viktig del av detta arbete är att inom arbetsmarknadens organisationer bygga ett kontaktnät för hantering av FoU-frågor. Kontaktnätet skulle innebära att det finnes naturliga kanaler inom organisationerna där frågeställningar diskuterades och preciseras för att därefter föras vidare till forskarvärlden. Under försöksperioden har ett sådant kontaktnät börjat växa fram i anslutning till de olika verksamheter som dragits igång.

Innan försöksverksamheten började, fanns tanken att parallellt med resurser till TCO- och LO-distrikten, för att höja praktikernas "beställarkompetens", skulle det finnas en forskningssamordnare för att förbättra "mottagarkompetensen" inom forskarsamhället. Detta kom dock aldrig till stånd.

Som kontaktsekreterare har vi därför varit tvungna att själva skaffa oss överblick över resurserna inom forskarvärlden – och i olika fall intressera och rekrytera forskare. Att hitta lämpliga forskare har vid några tillfällen varit svårt, ibland kanske för att vi haft otillräcklig överblick, ibland för att forskningsuppslagen inte varit tillräckligt intressanta/meriterande ur akademisk synvinkel. Detta har ställt till problem i vissa projekt.

Efter de tre år som försöksverksamheten pågått har nu åtskilliga kontakter knutits med institutioner och enskilda forskare. Det har dock inte funnits något naturligt forum för ömsesidigt utbyte mellan representanter för arbetslivet och forskarvärlden. Ett sådant forum skulle ha stort värde, speciellt i Göteborg där det finns flera fristående enheter som bedriver forskning (Chalmers, Göteborgs Universitet med Handels-högskolan, IVF, REVÄST, YMK, osv).

LO- och TCO-distriktens långvariga arbete med att få till stånd ökade kontaktytor mellan arbetsliv och universitet/högskola i Göteborgsregionen har lett till att verksamheten nu måste anses vara-mycket väl etablerad.

Det har dock under vissa perioder funnits stora svårigheter att hitta finansiering för verksamheten, vilket inverkat negativt på det löpande arbetet.

Slutsatser

De slutsatser som vi kontaktsekreterare dragit under försöksperioden kan i punktform beskrivas som

- att den hittillsvarande verksamheten, som blivit möjlig genom att resurser ställts till LO- och TCO-distriktens förfogande, är mycket värdefull och bör fortsätta enligt ungefär samma riktlinjer som gällt hittills,
- att det krävs en helhetssyn på utvecklingen av arbetslivsforskning i Göteborgsregionen som inbegriper behov och synpunkter från såväl arbetsmarknadens parter regionalt som från de olika institutioner som sysslar med arbetslivsforskning,
- att det finns behov av ett forum för ömsesidigt utbyte mellan företrädare för arbetsliv och för universitet/högskola.

Den fortsatta verksamhetens uppläggning

Vi anser från kontaktsekreterarrhåll att det i en fortsatt verksamhet med att bredda kontaktytorna mellan arbetsliv och forskarsamhälle skulle vara önskvärt att *etablera ett löst sammanhållet nätverk som består av forskningsutförande institutioner och arbetsmarknadens parter i Göteborgsregionen*. Det vore också en fördel om Arbetslivscentrum blev en del i ett sådant nätverk, dels för att säkerställa ett nationellt perspektiv, dels för att kunna utnyttja bl a dess informationsresurser.

Syftet med nätverket skulle vara att få ett forum för erfarenhetsutbyte mellan arbetsliv och universitet/högskola för att på ett smidigare sätt initiera forsknings- och utvecklingsprojekt och för att få en ökad spridning av viktiga forskningsresultat.

Det är utifrån denna bakgrund Projekt Lindholmens roll är ytterst intressant i en fortsatt satsning på en breddning av kontaktytorna mellan arbetsliv och universitet/högskola. De resurser som finns där i form av forskning, utbildning och produktion innebär mycket stora förutsättningar för spridning av forskningsresultat och utvecklings-/utbildningsinsatser.

Lindholmen skulle dessutom kunna vara administrativt ansvarigt för att hålla samman nätverket.

Verksamheten inom nätverket skulle i första hand koncentreras på

- initiering av forsknings- och utvecklingsprojekt som är intressanta ur både praktisk och vetenskaplig synvinkel,
- spridning av kunskap och erfarenheter från företagsanknutna utvecklingsprojekt,
- utbildnings- och utvecklingsinsatser riktade mot speciella målgrupper.

Rapporten

OA-projektet: Samordnings- och kontaktverksamhet i Göteborgsregionen för utveckling av organisationsinitierad arbetslivsforskning (31 sidor) kan beställas från LO-distriktet i Göteborg, Olof Palmes Plats, 413 04 Göteborg, tel 031-17 95 40.

Arbetsmiljöfonden

Box 1122, 111 81 Stockholm
Tel 08-796 47 00 (vx)